

Expert-reflectie ten behoeve van Lessons Learned COVID-19

Naam: Prof.dr. Henri Beunders

Functie: em. Hoogleraar Ontwikkelingen in de Publieke Opinie

Organisatie: Erasmus Universiteit/Beunders Media Analyse

Onderwerp expert-tafel: **Communicatie met het publiek**

Mijn perspectief:

Historicus, wetenschapper, journalist/publicist in de Volkskrant, NRC Handelsblad, De Groene.
zie: henribeunders.com/pers

I

Wat zou u, *met de kennis van nu*, het kabinet adviseren om dit najaar op het gebied van publiekscommunicatie weer zo te doen om een opleving te voorkomen. Of, mocht hij komen, snel in te dammen? Welke elementen in de communicatie-aanpak zijn wat u betreft waard om vast te houden, te herhalen of uit te bouwen? En waarom?

- Persconferenties en toespraak ZM en MP werken. Waarom? Omdat hier autoriteit samen gaat/kan gaan met transparantie over 'varen op zicht', 'hele maatregelen op basis van halve kennis' en presentatie van de dilemma's zoals tussen gezondheid versus economie, gezondheid versus privacy, en dilemma's over de prioriteiten binnen de gezondheid (zwakkeren/ouderen beschermen versus kwaliteit leven e.d.).
- Bij deze persconferenties of aansluitend erop kunnen burgemeesters hun persconferenties geven over de lokale maatregelen.
- Rijksoverheid.nl en Rivm.nl kunnen worden aangevuld met de nu nauwelijks benutte crisis.nl voor de actuele stand der maatregelen. Zeker als de maatregelen niet langer nationaal maar regionaal en lokaal worden.
- Uitbouw: De overheid heeft wettelijk het recht zendtijd te claimen. Dit moet meer gebeuren, ook via sociale media.
- Bij 2^e golf minder ruimte geven aan 'intelligente lockdown'. Die heeft in deze zomer niet goed genoeg gewerkt.

II

Wat zou u *met de kennis van nu* adviseren om dit najaar anders te doen in de publiekscommunicatie t.b.v. het voorkomen of indammen van een tweede golf van COVID-19 gevallen? En waarom?

- Meer handelen vanuit besef dat de mens een vat vol tegenstrijdigheden is, die tegengestelde opvattingen en gedragingen moeiteloos kan combineren – angst/afstand versus achteloosheid en verzet bv. Om te overleven is het kopiëren van gedrag van anderen een goede methode. Hier kan meer op worden ingezet, bv door Nieuwslezers, BN'ers mondkapje te laten dragen, en te tonen in hun 'social distancing', en bij laten testen, en zoomen ed.
- Duidelijker maken via programma's op tv en sociale media wat verschil is tussen 'wetenschap', 'geloof', 'ervaring' en 'gedrag', en tussen feit en fictie/samenzwerings-theorieën. Om twee redenen: RIVM en sociale media. In tijden van onzekerheid is minder belangrijker wat 'de waarheid' is, en belangrijker wat 'de werkelijkheid' is en 'wat werkt'. Dat velen meer thuis bleven in 1^e golf betekende minder fysieke contacten en meer internet, en dus grotere vatbaarheid voor geruchten en verzinsels.
- RIVM geldt als puur wetenschappelijk instituut. Het advies over de mondkapje – 'biedt schijnveiligheid' – was niet medisch-wetenschappelijk maar gedragswetenschappelijk. Ging er namelijk van uit dat de mensen die kapjes verkeerd zouden gebruiken. Dit tast de geloofwaardigheid aan wat wetenschappelijk is. En gedragswetenschappelijk zou dit probleem kunnen worden opgelost door naast een gebarentolk ook een '*practioner*' te tonen die precies voordoet hoe je zo'n kapje hanteert en reinigt. Zoals automobilisten moeten blazen bij steekproeven, kunnen die kapjes ook op straat getest worden, waarna bij slechte uitkomst waarschuwing of boete gegeven kan worden.
- De avondtalkshows op tv worden goeddeels gepresenteerd door mensen tussen de 35 en 50 (MAX uitgezonderd). Dit biedt vertekend beeld, bv over risico onder jongeren, en inzake de economie. Meer ouderen in schaduwpanels bij OMT of op tv zou meer aandacht geven aan de groep die tot nu toe in de uitwerking van het beleid ondergewaardeerd bleef, de ouderen, thuis en in de tehuizen.
- De regionalisering en lokalisering van de corona-uitbraken vereist een nieuwe mediastrategie. Nu gaat de overheidscommunicatie top-down via pc's, en publieke omroepen/RTL, en de bijbehorende websites. Het logo van het Covid19-virus kan vervangen worden door de invoering van de Corona 'buienradar': niet naar Rotterdam, naar Utrecht kan, naar Zeeland ook, niet naar Barcelona, Andalusië kan, etc.
- Als er een Corona-app komt, die niet verplicht wordt, is het te overwegen om medische corona 'flitspalen' op te stellen, in winkelstraten, bouwmarkten, op stranden, uitgaanscentra. Die kunnen ook de druppels en aerosolen meten. Dit leidt tot duidelijker beeld van de 'no gp areas', zoals die altijd al bestonden via de mond-tot-mond-reclame over wegens geweld en beroving onveilige gebieden in steden.

- Tijdens de eerste Coronagolf ging het er om dat zo veel mogelijk mensen binnen bleven, en buiten afstand hielden. Dat leidde tot sluiting van hele stranden en parken. Nu gaat het er om mensen in staat te stellen wél te gaan, en dat vereist preciesere 'crowd control': dat park is nu dicht, het park daar kan nog 500 bezoekers hebben.
- De antiracisedemonstratie in Amsterdam op 1 juni heeft voor blijvende onduidelijkheid en gevoelens van rechtsongelijkheid geleid. Er is nu een nieuwe acute crisis nodig om bij iedereen het besef te laten indalen dat we alleen 'samen' Corona kunnen overleven. Sommige onderzoeksresultaten kunnen hiervoor meer gebruikt worden, zoals de hypothese dat ook bij jongeren lichte coronaverschijnselen littekens op de hartspier kunnen veroorzaken, en andere blijvende schade aan andere organen dan de longen.
- Meer aandacht geven aan het 'free rider'-probleem: als anderen zich laten inenten, hoef ik het niet te doen, en ben toch meer beschermd omdat zij het doen. Zelfde geldt voor ademmaskers. De theorie van de 'gecontroleerde groepsimmunitet' zou daarvoor officieel moeten worden ingetrokken, in ruil voor verantwoordelijk gedrag van de burgers.
- Iedereen – burgers en overheden – zijn traag van begrip als het gaat om te laten doordringen wat elders (Wuhan, Italië, Oostenrijk) gebeurt. De ideologie van het 'autonome ik' versterkt deze bijziendheid. Een bijziendheid die direct verruild wordt voor scherp inzicht in het persoonlijke gewin, als het gaat om persoonlijke voordelen – financieel, toerisme, afval, etc.
- Als een crisis te lang duurt, en als het beleid bureaucratisch wordt, treedt weer nonchalance op en ook berekenend gedrag, onder het mom 'Ben er helemaal klaar mee', en 'ik heb recht op fysiek contact', 'het is vakantie, heb ik recht op'.
- De 'rechtencultuur', 'de emotiecultuur' en 'de slachtoffercultuur' verenigen zich – als het mis gaat - pijlsnel in het zoeken van een zondebok, in dit geval de regering of de lokale overheden. De staat moet nu zowel Big Brother zijn – corona app, teststraat – als Big Mother – nog meer ic-bedden, vergoeding van de minste schade zoals een test of gederfde inkomsten.
- De regionalisering en lokalisering van de corona-aanpak – met behoud van nationale wet- en regelgeving – kan de verantwoordelijkheid van de burger voor de eigen fysieke veiligheid weer doen groeien.
- De 'anderhalvemetersamenleving' kan/moet ook het zelfbeeld van de hedendaagse mens bijstellen. De mens reisde de wereld over als in een ruimtecapsule: men kijkt door het glas ervan naar de lokale exotica, maar komt er niet mee in contact en blijft beschermd door de eigen verzekering en nationale staat. Dit moet veranderen richting besef van de gevaren.

De eerste coronagolf werd daarbij door velen gezien als een vakantie van de ratrace. Vanaf nu is het zaak dat de burgers zich

- Meer aanpassen aan de veranderlijkheid in een wereld met een rondrazend en onvoorspelbaar virus, en met grote economische gevolgen zoals werkloosheid voor hele branches, en dus de noodzaak nog sneller dan nu zich te onderwijzen om dáár te zijn waar nieuwe werkgelegenheid te vinden of te creëren is.
- Conclusie:
de overheidscommunicatie zou minder uit moeten gaan van 'de waarheid', maar wat werkt, voor de hele samenleving, voor dichtbevolkte delen, en bovenal voor de individuele burger die niet langer in het B.C.-tijdperk leeft – Before Corona – maar in een onzekerder wereld. Waarin vertrouwen, zelfvertrouwen en alertheid om toe te slaan als het kan de nieuwe heilige Drie-eenheid zouden moeten worden. Zoals bij honkbal. Je blijft op het honk als het moet, je rent als het kan, en natuurlijk kun je als je goed geoefend bent dan toch ook nog weer eens een homerun slaan.
- -----
-